

Licht op oude woorden – deel 2: Incarnatie. Het dualisme voorbij.

Mensen zeggen wel eens dat Nelson Mandela de **belichaming** is van de strijd tegen de apartheid in Zuid-Afrika is, of dat Gandhi de belichaming was van het geweldloos verzet tegen de koloniale machten in India of dat Leonardo Da Vinci de belichaming was van de universele mens. Belichamen betekent telkens dat die mensen handen en voeten gegeven hebben aan een idee, een waarde in het leven,... Ze hebben die idee belichaamd, ervoor gezorgd dat het niet bij een theorie bleef, maar ze via concrete daden omgezet hebben in hun dagelijks leven.

Incarnatie ligt in dezelfde lijn, maar legt toch een rijker accent. Het gaat niet enkel om het be-lichamen, het gaat om het realiseren of doen van iets 'in carne'. *Carnis* is Latijn voor vlees en wij zijn allemaal van vlees en bloed. Wanneer we over een 'geïncarneerde spiritualiteit' spreken dan bedoelen we een spiritualiteit die rekening houdt met het feit dat de mens vlees en bloed is en dat het daar is dat een spiritualiteit geleefd wordt of niet geleefd. De christelijke betekenis van het woord gaat nog verder. Incarnatie drukt uit dat onze *condition humaine*, ons van vlees zijn door God bewoond wordt.

De evangelist Johannes schrijft '*En het woord is vlees geworden en het heeft onder ons gewoond*'. God is dus één van ons geworden. Wat Johannes theologisch uitdrukt beschrijven de andere evangelisten in de kindheidsverhalen: in dat kleine onschuldige kind Jezus herkennen mensen de Messias, de redder, ... en het wordt ook al duidelijk wat voor een Messias hij zal zijn: Jezus geboren in een stal, niet in een paleis en omdat er geen plaats was in de herberg. God die kiest voor de kleine mens. In de evangeliën wordt verder duidelijk wie die Jezus is: hij die het opneemt voor de zwakken, die de Farizeeën bekritiseert omwille van hun visie op God, die geneest, opricht, praat met zondaars en tollenaars, die wil dat mensen ten volle leven, die ook kan genieten... Jezus leefde zo bevrijdend voor de mensen dat ze in hem Gods liefde gingen ontdekken,...

De theoloog Schillebeeckx vat het bondig samen: 'Jezus, daar gaat God.' Om het met een beeld te zeggen 'God is niet op zijn troon blijven zitten, maar kwam om ons leven te delen' en vanuit de evangelisten gedacht: 'in deze mens is God ons zeer nabij gekomen...

Wat volgt er nu uit 'incarnatie', uit het feit dat we geloven dat God mens is geworden, echt 'in carne'...?

1. Het **lichamelijke het stoffelijke is positief**, niet op zich negatief. Kijk naar Genesis: En God zag dat het goed was,...Jammer genoeg is er in onze christelijke traditie een stroming onder invloed van de Griekse filosofie en de Manicheïsme die het vlees, het lichamelijke, de aarde als *slecht* en inferieur bekijken en die zeggen dat je naar het puur 'geestelijke' moest streven. Op de keper beschouwd is dat niet echt christelijk. Sommigen gingen zo ver om te zeggen dat Jezus' menselijkheid eigenlijk niet echt was. Hij was vooral geest. En liep dus rond in een lichaam, maar daar had hij geen last van... Hij had geen last van twijfel, kon niet ziek zijn, want ja hij was God. Neen, Jezus was echt mens: hij heeft geleerd, geweend, hij moest eten,... Hij deelde ons aards bestaan volledig omdat het positief is. Dat is het christelijk uitgangspunt.

2. Het is **in onze stoffelijke, aardse wereld**, - de wereld van het vlees - dat wij leven. Daarin **worden wij mensen**. Met vallen en opstaan. Menswording in de sterke betekenis van het woord. Het betekent ook dat ons menselijk bestaan 'vergoddelijkt' wordt. Daarom hebben we vandaag de tekst uit Lucas over het Rijk Gods gekozen. Het is niet hier, of daar, je kan het dus niet precies aantonen en toch gebeurt het MIDDEN onder u! Het is dus niet iets dat buiten onze aardse werkelijkheid ligt. Rijk Gods gebeurt, maar in het dagelijkse bestaan van vlees en bloed. Je hoeft als mens je aardse leven dus niet te overwinnen omdat het niet goed zou zijn, neen, je mag daarin God ontwaren, in het aardse... temidden van de wereld...
3. Natuurlijk zien wij ook dat ons aardse leven ook zijn **schaduwzijden en donkere zijden** heeft, maar die hebben niet zozeer te maken met het verschil tussen geest en lichaam, tussen hemel en aarde, maar wel met het verschil tussen goed en kwaad. Waarvoor gebruiken wij deze wereld? wat zijn onze intenties? Hoe staan wij tegenover onze medemensen, tegenover God, tegenover de wereld?... Dat goede en dat kwade kan zich zowel in het geestelijke als in het lichamelijke en aardse uiten. Een voorbeeld: je kan met je lichaam strelen of pijn doen, maar je kan met je taal ook iemand bemoedigen of juist afkraken. Incarnatie betekent daarom ook altijd **transformatie**, omvorming. Het Nederlandse woord 'menswording' drukt die dynamiek uit. Incarnatie was een proces voor Jezus en het is er een voor ons allemaal. Ook wij worden geroepen om meer mens te worden, naar het voorbeeld van Jezus. Zijn verkondiging van Rijk Gods als richting.
4. Wat kan ik nu met dat woord 'incarnatie' in mijn dagelijks bestaan? Ook ik ben **geroepen om meer mens te worden**, in mijn dagelijkse leven. Met mijn mogelijkheden en beperkingen. Er is geen ander leven. Ik moet geen geestelijk wezen worden dat dit aardse bestaan overwint dat mijn eigen 'in carne' zou ontkennen. Neen, ik mag meer mens worden in vlees en bloed, met alles erop en eraan. Ik ben uitgenodigd om zelf incarnatie te worden van Gods liefde, ... Daar waar ik sta is het heilige grond, ook al is die nog niet ten volle ontwikkeld. Dat is het positieve uitgangspunt, de realiteit. In feite een zeer bevrijdende boodschap. Het kerstgebeuren is het feest van de incarnatie bij uitstek 'God wordt mens' én het is het feest waarop wij zelf uitgenodigd worden om zelf 'meer mens' te worden in het voetspoor van Jezus. Ik wens jullie allemaal een mooie adventstijd toe.

Karel Ceule

De Lier - 4 december 2011